

14 Οκτωβρίου 1991

[ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, ΧΑΤΖΗΤΣΑΓΓΑΡΗΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ Δ/στές]

ΑΝΔΡΕΑΣ ΧΡΙΣΤΟΥ ΠΑΧΝΙΩΤΗΣ,

Εφεσείων-Εναγόμενος

v.

ΠΑΝΙΚΟΥ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ,

*Εφεσίβλητου-Ενάγοντος.**(Πολιτική Έφεση Αρ. 8103).*

-
- Απόφαση — Αιτιολόγηση, αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του δικαστικού έργου και προϋπόθεση για την εγκυρότητα της απόφασης — Δεν είναι αιτιολόγηση η καταγραφή ευρημάτων μετά την απλή επανάληψη αλληλοσυγκρουόμενης μαρτυρίας και την παραπομπή σ'αυτή. 5
- Μαρτυρία — Αξιολόγηση — Το να θεωρείται σαν δεδομένο κάτι το οποίο ήταν αντικείμενο σοβαρών διαφωνιών στη δίκη, αποκαλύπτει λανθασμένη καθοδήγηση ως προς τη μαρτυρία.
- Έφεση — Απόφαση πάσχουσα από έλλειψη αιτιολόγησης και λανθασμένη καθοδήγηση ως προς την μαρτυρία - Διατάχθηκε επανεκδίκαση. 10
- Σε υπόθεση αναφορικά με τροχαίο ατύχημα μεταξύ των διαδικιών (σύγκρουση μοτοσυκλέτας που οδηγούσε ο εφεσίβλητος με αυτοκίνητο που οδηγούσε ο εφεσείων), όπου τόσο η ευθύνη όσο και το ύψος των αποζημιώσεων αποτελούσαν επίδικα θέματα και όπου οι δύο πλευρές είχαν προβάλει έντονα αλληλοσυγκρουόμενες εκδοχές, το πρωτόδικο Δικαστήριο, αφού συνόψισε την μαρτυρία του κάθε μάρτυρα, ανέφερε ότι "έχοντας υπόψη του" την μαρτυρία του ενάγοντα, του Μ.Ε.5., του εναγόμενου και του εμπειρογνώμονα τού, αλλά ιδίως την πραγματική μαρτυρία Τεκ. 1, τα ευρήματά του ήσαν "τα ακόλουθα". Επιπλέον, κατά την αξιολόγηση της ιατρικής μαρτυρίας, φάνηκε να θεωρεί σαν δεδομένα ζητήματα για τα οποία υπήρχε έντονη διαφωνία και έκαμε θετικό εύρημα μόνο σχετικά με την ικανότητα του εφεσίβλητου να εργάζεται. 15
- Η πρωτόδικη απόφαση προσβλήθηκε και από τους δύο διάδικους με έφεση και αντέφεση. Και οι δύο συμφωνούσαν ότι η απόφαση δεν μπορούσε να σταθεί αλλά διαφωνούσαν ως προς την ενδεδειγμένη θεραπεία δηλαδή κατά πόσο η επανεκδίκαση ήταν αναλόφευκτη ή θα μπορούσε το Εφετείο να εκδόσει δική του απόφαση. 20
- 25
- 30

Αποφασίσθηκε ότι

5r (α) Η αιτιολόγηση δικαστικής απόφασης αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του δικαστικού έργου και προϋπόθεση για την εγκυρότητα της σύμφωνα με το άρθρο 30.2 του Συντάγματος. Η καταγραφή ευρημάτων μετά την απλή επανάληψη αλληλοσυγκρουόμενης μαρτυρίας και την παραπομπή σ'αυτήν δεν ήταν αιτιολόγηση.

10 (β) Η θεώρηση σαν δεδομένων ορισμένων ζητημάτων σχετικά με την ιατρική μαρτυρία για τα οποία υπήρχε στην πραγματικότητα έντονη διαφωνία αποκάλυπτε λανθασμένη καθοδήγηση ως προς τη μαρτυρία.

15 (γ) Από τα πιο πάνω ήταν φανερό ότι η απόφαση εμφάνιζε θεμελιακά ελαττώματα, αποτέλεσμα των οποίων δεν μπορούσε να είναι παρά ο παραμερισμός της προκειμένου να επανεκδικασθεί η αγωγή.

Διατάχθηκε επανεκδίκαση. Τα έξοδα, τόσο στο Εφετείο όσο και στο πρωτόδικο Δικαστήριο να είναι έξοδα δίκης.

Υποθέσεις που αναφέρθηκαν:

Adamis and another v. Eracleous (1982) 1 C.L.R. 746

20 *Ioannidou v. Dikeos (1969) 1 C.L.R. 235*

Pioneer Candy Ltd. v. Tryfon & Sons (1981) 1 C.L.R. 540

Droushiotis v. Ieronymides, Civil Appeal 7534 decided on 30.11.90

Vassiliou and Others v. Menelaou and another, Civil Appeal 6801, decided on 27.12.90.

25 Έφεση.

30 Έφεση από τον εναγόμενο κατά της απόφασης του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λεμεσού, (Αναστασίου, Π.Ε.Δ.) που δόθηκε στις 9 Μαρτίου, 1990 (Αρ. Αγωγής 8253/84) με την οποία το Δικαστήριο καταμέρισε την ευθύνη για το ατύχημα μεταξύ των διαδίκων εξ ίσου και διάταξε όπως ο εναγόμενος πληρώσει στον ενάγοντα το ποσό των £20.650 αποζημιώσεις.

Χρ. Κληρίδης, για τον εφεσείοντα.

Χρ. Πουργουρίδης, για τον εφεσίβλητο.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, Δ.: Την απόφαση του Δικαστηρίου θα δώσει ο Δικαστής κ. Κωνσταντινίδης.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ, Δ.: Την 11 Αυγούστου 1984, στο Τραχώνι της Λεμεσού, η μοτοσυκλέττα που οδηγούσε ο εφεσίβλητος και το αυτοκίνητο που οδηγούσε ο Εφεσείων συγκρούστηκαν, με αποτέλεσμα τον τραυματισμό του πρώτου και την πρόκληση ζημιών στα οχήματα. 5

Το πρωτόδικο Δικαστήριο καταμέρισε την ευθύνη για το ατύχημα εξ ίσου μεταξύ τους. Παραπονούνται γι' αυτό και ο εφεσείων και ο εφεσίβλητος. Ο πρώτος με την έφεσή του και ο δεύτερος με την ειδοποίηση του επιδιώκουν τον παραμερισμό της απόφασης, ο καθένας προς όφελός του. 10

Το πρωτόδικο Δικαστήριο προσδιόρισε το συνολικό ύψος της αποζημίωσης υπέρ του ενάγοντα, πάνω στη βάση της πλήρους ευθύνης, για πόνους, ταλαιπωρία και απώλεια εισοδημάτων, παρελθούσα και μέλλουσα, σε £41.300. Ο εφεσείων υποστηρίζει πως τα ευρήματα του Δικαστηρίου κυρίως ως προς την ικανότητα του εφεσίβλητου να εργάζεται, πρέπει να ανατραπούν. Ο εφεσίβλητος, με τη σειρά του, υποστηρίζει πως η χρηματική αποτίμηση για το πόνο και την ταλαιπωρία που έχει υποστεί είναι υπερβολικά χαμηλή και πως, με το δεδομένο ότι έχασε μόνιμα την ικανότητά του να εργάζεται, ο συντελεστής που υιοθετήθηκε ήταν υπερβολικά χαμηλός. 15 20

Ενώπιον του πρωτόδικου Δικαστηρίου προβλήθηκαν έντονα αντικρουόμενες εκδοχές σε ό,τι αφορά τις περιστάσεις κάτω από τις οποίες έγινε το ατύχημα. Κατά τη μακρά ακροαματική διαδικασία κατέθεσαν αναφορικά με το ζήτημα της ευθύνης, εκτός από τους διαδίκους, τρεις μάρτυρες για τον εφεσίβλητο και ένας για τον εφεσείοντα. Το πρωτόδικο Δικαστήριο αφού αφιέρωσε το μεγαλύτερο μέρος της απόφασής του στη σύνοψη της μαρτυρίας του καθενός από τους μάρτυρες των δυο πλευρών, κατέγραψε τα ευρήματά του ως προς το πως έγινε το ατύχημα, στηριγμένος στα όσα εμφανίζονται να συνθέτουν την αξιολόγηση της μαρτυρίας και την αιτιολόγηση της απόφασής 25 30 35

του όπως τα βρίσκουμε στην ακόλουθη μόνη παράγραφο.

5 "Έχοντας υπόψη μου όσα ελέχθησαν από τον Ενάγο-
ντα χωρίς να αγνοώ τες μειωμένες έστω, ψυχικές και
πνευματικές του ικανότητες (όπως κατάληξε ένεκα των
10 τραυμάτων του), τη μαρτυρία του Μ.Ε.5, ως επίσης και
αυτά που λέχθηκαν από τον Εναγόμενο, και τον εμπει-
ρογνώμονα που αυτός κάλεσε, αλλά ιδίως βασιζόμενος
στη πραγματική μαρτυρία Τεκμ. 1 την οποία δέχομαι
15 ότι δίδει αληθή και ορθή εικόνα (ίδετε απόφαση Αδα-
μης και άλλος ν. Ηρακλέους (1982) 1 CLR 746), ευρί-
σκω ότι τα πραγματικά γεγονότα και συνθήκες κάτω
από τις οποίες έγινε το δυστύχημα είναι τα ακόλουθα:"

15 Η αναφορά στο ζήτημα της ευθύνης, συμπληρώθηκε με
τον ισομερή καταλογισμό της αφού συνυπολογίστηκε σε
βάρος του εφεσίβλητου το ότι δεν φορούσε κράνος, πράγ-
μα για το οποίο, μαζί με τα άλλα, παραπονείται ειδικά ο
εφεσίβλητος.

20 Παρόμοιος χειρισμός έγινε και ως προς τις σωματικές
βλάβες του εφεσίβλητου και τις επιπτώσεις από αυτές.
Ενώπιον του πρωτόδικου Δικαστηρίου βρισκόταν, μεταξύ
άλλων, η εκτεταμένη μαρτυρία των δυο γιατρών που κάλε-
σε ο εφεσίβλητος και εκείνου που κάλεσε ο εφεσείων.
25 Παρά το γεγονός ότι υπήρχαν, όπως δέχονται και οι δυο
πλευρές, βασικά σημεία σύγκλισης στην ιατρική μαρτυρία,
ιδιαιτέρα ως προς το ότι ο εφεσίβλητος υπέστη βαρεία
εγκεφαλική κάκωση, εκδηλώθηκαν μεταξύ των γιατρών
και σημαντικές διαφωνίες ως προς τις επιπτώσεις της
30 πάνω στην καθημερινή ζωή του εφεσίβλητου και τις ψυχο-
σωματικές και διανοητικές του λειτουργίες, ιδιαιτέρα σε
συνάρτηση προς την ικανότητά του να εργάζεται.

35 Το πρωτόδικο Δικαστήριο συνόψισε την ιατρική μαρ-
τυρία σε δυο σύντομες παραγράφους. Η σύνοψη αυτή μα-
κράν από του να απεικονίζει, έστω περιληπτικά, τα πολλά
σημεία σε σχέση με τα οποία εκδηλώθηκε διαφωνία,
περιορίζεται στη παράθεση της εκτίμησης των γιατρών ως
προς την ικανότητα του εφεσίβλητου να εργάζεται, εμφα-

νίζοντας όλα τα υπόλοιπα περίπου ως παραδεκτά. Ετσι, καταγράφει ως μοναδικό του εύρημα το ότι ο εφeseίβλητος έχασε ολοκληρωτικά την ικανότητά του να εργάζεται. Η σύντομη παράγραφος με την οποία ολοκληρώθηκε το κρίσιμο έργο της σχετικής αξιολόγησης της μαρτυρίας και της αιτιολόγησής της είναι η ακόλουθη: 5

"Αφού άκουσα τους ιατρούς που έδωσαν μαρτυρία έχω τη γνώμη ότι παρά το γεγονός ότι η κατάσταση του Ενάγοντα από απόψεως μυϊκής δύναμης έχει αποκατασταθεί, ευρίσκω ότι δεν είναι σε θέση να εργαστεί έστω και σε ελαφρά εργασία λόγω των διαταραχών της προσωπικότητας και των πνευματικών του λειτουργιών. Θα είναι πολύ παρακινδυνευμένο για ένα εργοδότη να προσλάβει ένα τέτοιο ιδιόρρυθμο άνθρωπο, όπως είναι ο Ενάγων, με τα προβλήματά του, όπως αυτά αναφέρονται πιο πάνω." 10 15

Ακολούθησε το έργο του υπολογισμού των αποζημιώσεων. Το πρωτόδικο Δικαστήριο αφού παραπέμπει και στις μαρτυρίες των γιατρών ως επεξηγηματικές των λεπτομερειών των τραυμάτων που υπέστη ο εφeseίβλητος, καταλήγει πως το ποσό των £7.000 ως γενική αποζημίωση για πόνο και ταλαιπωρία είναι λογικό και δίκαιο. Στη συνέχεια αφού προσδιόρισε το ποσό που θα έπρεπε να επιδικάσει για απώλεια εισοδημάτων μέχρι και την ημέρα της δίκης, έκρινε ότι στην περίπτωση του εφeseίβλητου που ήταν τότε 33 χρονών, θα έπρεπε να υιοθετηθεί συντελεστής 8 και όχι μεγαλύτερος γιατί ο εφeseίβλητος θα αποζημιωνόταν και για τα πέντε χρόνια για τα οποία έχασε τα εισοδήματά του μέχρι και την ημέρα της δίκης, έτσι που, σύμφωνα με την προσέγγιση του, ο εφeseίβλητος "να παίρνει συντελεστή 13 ετών". Αυτή η πτυχή, όπως σημειώσαμε και στη αρχή, αποτέλεσε αφορμή για ξεχωριστό παράπονο του εφeseίβλητου. 20 25 30

Ο δικηγόρος του εφeseίοντα αναφέρθηκε στη μαρτυρία και ειδικά στις αντικρουόμενες εκδοχές, προσδιόρισε σημεία εσφαλμένης κατά την εκτίμησή του απόδοσης της μαρτυρίας στην πρωτόδικη απόφαση και εξειδίκευσε όσα, 35

κατά τη θέση του, θα έπρεπε να οδηγήσουν το Δικαστήριο σε διαφορετική κατάληξη και ως προς την ευθύνη και ως προς το ύψος των αποζημιώσεων. Το βάρος όμως της επιχειρηματολογίας του αφορούσε την αιτιολογία της απόφασης που, σύμφωνα με την εισήγηση του, είναι ανύπαρκτη. Κατέληξε με την άποψη πως κάτω από τις συνθήκες, παρά τη θέση του ως προς το ποιο θα έπρεπε να ήταν το αποτέλεσμα της αγωγής με βάση τη μαρτυρία που προσάχθηκε, το ενδεδειγμένο θα ήταν να παραμεριστεί η απόφαση και να διαταχθεί επανεκδίκαση της αγωγής.

Η εισήγηση του δικηγόρου του εφεσίβλητου ήταν διαφορετική μόνο σε σχέση με το κατά πόσο η επανεκδίκαση είναι η μόνη διέξοδος. Εντόπισε όσα από την πρωτόδικη απόφαση ήταν, κατά τη δική του εκτίμηση, λανθασμένα και ως προς την ευθύνη και ως προς τις αποζημιώσεις αλλά στο τέλος υποστήριξε πως, ενδεχομένως, θα ήταν δυνατό να θεωρηθεί ότι η απόφαση, παρά τις αδυναμίες της, θα μπορούσε να διατηρηθεί ως βάση για την εξαγωγή συμπερασμάτων, οπωσδήποτε ευνοϊκών για τον εφεσίβλητο, έτσι που να αποφευχθεί η επανεκδίκαση της υπόθεσης.

Αφού μελετήσαμε προσεκτικά όλα τα στοιχεία, έχουμε οδηγηθεί στο αναπόφευκτο, νομίζουμε, συμπέρασμα πως η πρωτόδικη απόφαση εμφανίζει θεμελιακά ελαττώματα, αποτέλεσμα των οποίων δεν μπορεί παρά να είναι ο παραμερισμός της προκειμένου να επανεκδικαστεί η αγωγή. Οπως τονίστηκε με σειρά αποφάσεων του Ανωτάτου Δικαστηρίου η αιτιολόγηση της απόφασης, και δεν είναι αιτιολόγηση η καταγραφή ευρημάτων μετά την απλή επανάληψη αλληλοσυγκρουόμενης μαρτυρίας και την παραπομπή σ' αυτήν, αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του δικαστικού έργου και προϋπόθεση για την εγκυρότητά της. Αυτό κατ' επιταγή και του ίδιου του Άρθρου 30.2 του Συντάγματος που, όπως εξηγήθηκε, επιβάλλει την αιτιολόγηση των δικαστικών αποφάσεων ως συστατικό στοιχείο για την έγκυρη άσκηση της δικαστικής λειτουργίας. Βλέπε, μεταξύ άλλων, *Theodora Ioannidou v. Charilaos Dikeos* (1969) 1 CLR 235, *Pioneer Candy Ltd v. Tryfon & Sons* (1981) 1 CLR 540, *Γιαννάκης Δρουσιώτης ν. Θ. Ιερωνυμί-*

δης Πολ. Εφ. 7534 - 30.11.90. Σωφρονία Βασιλείου και άλλοι ν. Άννα Μενελάου και άλλος Πολ. Εφ. 6801 - 27.12.90.

Η συλλήβδην παραπομπή στη μαρτυρία όλων, και των 5
 μεν και των δε, παρά τις διαφορές τους πάνω σε ουσιώδη
 σημεία της υπόθεσης, δεν αποκαλύπτει τη διεργασία που
 οδήγησε στη διατύπωση των ευρημάτων του Δικαστηρίου
 και αποκλείει κάθε δυνατότητα ελέγχου της ορθότητάς 10
 τους. Επιπρόσθετα, η απλή παράθεση των επιπτώσεων
 από τον τραυματισμό του εφεσίβλητου πάνω στην προσω-
 πικότητά του, την μνήμη και την κρίση του ως αν να ήταν
 δεδομένες, ενώ στην πραγματικότητα ήταν το αντικείμενο
 σημαντικών διαφωνιών, αποκαλύπτει λανθασμένη καθο-
 δήγηση ως προς τη μαρτυρία.

Μετά τις πιο πάνω διαπιστώσεις, το ορθό είναι να μή 15
 ασχοληθούμε με τις επιμέρους εισηγήσεις των δυο πλευ-
 ρών ως προς τα ίδια τα ευρήματα όπως είναι διατυπωμέ-
 να και ως προς τα συμπεράσματα που θα ήταν δυνατό να
 εξαχθούν από αυτά.

Για τους λόγους που εξηγήσαμε, η απόφαση παραμερί- 20
 ζεται. Διατάζουμε όπως η υπόθεση επιστραφεί στο Επαρ-
 χιακό Δικαστήριο Λεμεσού για επανεκδίκαση από άλλο
 δικαστή. Η εκκρεμότητα της υπόθεσης διαρκεί για χρόνια
 και δεν έχουμε αμφιβολία πως θα καταβληθεί κάθε προ- 25
 σπάθεια για την εκδίκασή της το συντομότερο δυνατό.

Έχοντας υπόψη όλες τις περιστάσεις, το δίκαιο είναι
 τα έξοδα τόσο της πρωτόδικης διαδικασίας όσο και της
 διαδικασίας ενώπιον μας, να είναι έξοδα της υπόθεσης.

*Η έφεση επιτρέπεται. Διατα-
 γή για επανεκδίκαση.*